

Het een en ander uit 2014

Peter Boer

Het is soms een ramp om etiketten van museummateriaal te ontcijferen. Aan één kant logisch, want er is aan de speld, onder de mier, maar weinig ruimte voor een etiketje. Dus moet je heel klein schrijven of je moet het heel klein printen. Dat laatste doe ik op lettergrootte 3,5 en vet gedrukt. Maar de meeste, vooral oude etiketten, zijn met de hand beschreven. Ik doe dit ook wel en maak dan gebruik van pendikte 0,05. Ook oude etiketten zijn vaak met heel dunne pennen beschreven. Het grootste probleem is echter het handschrift. Vooral het schuine handschrift. Het is vaak niet te ontcijferen. Jammer! En wat doe je dan? Als er helemaal niet meer uit te komen valt, heeft de mier in feite geen waarde meer... Dus eigenlijk: prullenbak.

Een leuke waarneming vond ik in een la van de Leidense collectie waarin de betreffende mier niet thuishoorde: een compostmier *Hypoponera punctatissima* afkomstig uit een zuigval die door Leo Blommers op 13 augustus 1990 tussen de appelbomen in Kesteren (GE) was opgesteld.

Momenteel ben ik in de alcoholcollectie van Leiden bezig (figuur 1). De mieren zijn voor het overgrote deel ongedetermineerd en staan dus nergens

Figuur 1 Mierencollectiemateriaal van Naturalis Biodiversity Center (foto Peter Boer)

geregistreerd. Dat kan dus interessant zijn. Natuurlijk bevatten de meeste monsters de meer algemene mieren, zoals de wegmier *Lasius niger*, de gele weidemier *L. flavus* en de gewone steekmier *Myrmica rubra*. Veel buisjes hadden kennelijk langdurig aan het daglicht blootgesteld gestaan, want veel mieren waren lichtbruin. Qua kleur zagen de gele weidemieren, wegmieren en renmieren er precies hetzelfde uit.

Een aardige vondst was een mosslankmier *Leptothorax muscorum* van Ameland. Op dit Waddeneiland was deze soort nog nimmer waargenomen. Er was ook een buisje met reuzenmieren *Camponotus*. Op het etiket stond 'onder steen op weg naar Epen (LI) bij krijtrots'. Daar gaat je hart sneller van kloppen. Maar de reuzenmieren bleken van een soort die ik niet ken van welk Europees land dan ook. Bij nader onderzoek bleek er nog een etiketje in het zelfde buisje te zitten waarop een Spaanstalige locatie was genoteerd. Weer jammer.

Verrassend was een buisje met meer dan 100 faraomieren *Monomorium pharaonis*. Niet zo zeer vanwege de locatie – militair hospitaal te Den Haag (1950) – maar vanwege de verzamelaar Dr. L. de Jong, bekend van radio en tv en voormalig directeur van het Rijksinstituut voor Oorlogsdocumentatie (1945-1979).

Dan zijn er nog enkele recente naamsveranderingen. Onze tropische compostmier, die we hadden staan onder de naam *Hypoponera schauinslandi* (Emery, 1899), werd door Bolton & Fisher (2011) als een synoniem van *H. punctatissima* beschouwd. Omdat uit (Leids) DNA-onderzoek bleek dat *H. schauinslandi* een ander DNA-profiel had (althans voor het gen CO1), hebben wij *H. schauinslandi* als soort gehandhaafd (o.a. Boer et al. 2014). Dit bleek terecht, want Seifert (2013) toonde op zijn bekende (wiskundige) wijze aan dat het wel degelijk een goede soort is. Wel bleek *H. schauinslandi* een synoniem van *H. ergatandria* (Forel, 1893) en dat is dus nu de correcte naam voor de tropische compostmier. Verrassend is de voorgestelde naamsverandering van de woekermier *Anergates atratulus*. Volgens een uitgebreide fylogenetische studie van de Myrmicinae met behulp van DNA-analyse (Ward et al. 2015) moet deze nu *Tetramorium atratum* (Schenck, 1852) heten. Misschien nog wat opportunistisch, maar de naamsverandering is op www.antweb.org, de toonaangevende mierenomenclatuurwebsite, al doorgevoerd.

Verwijzingen

Boer, P., M.P. Berg, J. Noordijk & A.J. van Loon 2014. De gewone compostmier *Hypoponera punctatissima* in Nederland (Hymenoptera: Formicidae). *Entomologische Berichten* 74: 53-59.

Bolton, B. & B.L. Fisher 2011. Taxonomy of Afrotropical and West Palaearctic ants of the ponerine genus *Hypoconera* Santschi (Hymenoptera: Formicidae). *Zootaxa* 2843: 1-118.

Seifert, B. 2013. *Hypoconera ergatandria* (Forel, 1893) – a cosmopolitan tramp species different from *H. punctatissima* (Roger, 1859) (Hymenoptera: Formicidae). *Soil Organisms* 85: 189-201.

Ward, P.S., S.G. Brady, B.L. Fisher & T.R. Schultz 2015. The evolution of myrmicine ants: phylogeny and biogeography of a hyperdiverse ant clade (Hymenoptera: Formicidae). *Systematic Entomology* 40: 61-81.

Peter Boer, Gemene Bos 12, 1861 HG Bergen (NH), p.boer@quicknet.nl

Proefschrift over eetbare wevermieren

Joost Van Itterbeek

Joost Van Itterbeek 2014. Prospects of semi-cultivating the edible weaver ant *Oecophylla smaragdina*. Proefschrift Wageningen Universiteit.

Er is een revolutie nodig in onze manier van landbouw om de groeiende wereldbevolking te voeden en om een duurzame vorm van voedselproductie te garanderen. Het gebruik van insecten als voedsel voor mens en dier (entomofagie) kan daarbinnen een goede en duurzame mogelijkheid zijn (figuur 1). Een relevant aspect om het potentieel van eetbare insecten te realiseren, is het verzekeren van een voldoende grote voorraad van eetbare insecten op een duurzame manier. Dit kan verwezenlijkt worden door het semi-cultiveren en kweken.

In dit proefschrift wordt eerst de semi-cultivatatie van eetbare insecten in een historisch perspectief geanalyseerd. Hierbij lag de nadruk op drie voorbeelden. Ten eerste de eitjes van aquatische Hemiptera in Mexico die semi-gecultiveerd worden door watermanagement en door het inrichten van plekken waar de

